Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravništvo prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication 2657 South Lawndale Ave Telephone, Rockwell 6904.

LETO—YEAR XXI. Cena lista je $6.00

Entered as second-class matter January 26, 1914, at the postoffice at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., pondeljek, 23. aprila (April 23), 1928.

Subscription $6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 96

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918

Kakšno ceno plačuje delavstvo za razkošje bogatinov

Siromašna mati ponudila svoje dete za adoptiranje.

Chicago, Ill. — Ako čitamo kapitalistične dnevnike, se prepričamo, da kapitalistično časopisje priobči vsak teden nebroj vesti o samomorih, ropih, umorih, umiranja vsled gladovanja kot posledica neenake distribucije bogastva v kapitalistični človeški družbi. Delavci, ki ne morejo dobiti dela, postajajo brezupni, dasiravno živimo v najbolj bogati deželi na svetu.

Zadnja vest take brezupnosti pripoveduje o siromašni materi, ki je ponudila svoje dete v adopcijo, da reši starše in še dva brata trpljenja in pomanjkanja.

Dete je tri mesece star sin poštene delavske matere, ki prebivata v bornem stanovanju na štev. 2330 Campellove avenuje. Mati pojasnjuje: "Ko sva se poročila sva bila revna in ostala sva siromašna. Imava pa še dvoje otrok in Randall Coleja, Jr., starega dve leti in Marshall James Coleja, starega trinajst mesecev.

"Moj soprog je bil odslovljen. Tirjatve se množe, plačati je bilo treba stanarino večkrat, kot jo moreva plačati. Zdaj je pa najina hišna gospodinja uvedla sodnijsko postopanje, da naju prisili izseliti se iz njega.

"Jaz ljubim svoje dete kot more le mati ljubiti novorojenčka. Toda jaz mislim, da ravnam pametno, da ljubim svoje dete tako, da mu želim, da bo živelo v boljših in ugodnejših razmerah, kot so doma. To je vzrok, da ponujam dete človekoljubnim ljudem, da ga posinovijo."

In take razmere se dogajajo v človeški družbi, ki ima zvrhana skladišča z vsemi življenskimi potrebščinami, v kateri krasne palače stoje prazne, ker jih bogatini imajo preveč. Ali gospodarski sistem take človeške družbe je zanič, ker pridni delavci nimajo jela ne dela.

Amerika bi rada mir in nadvlado sveta

Sarkastični komentar moskovske "Pravde" glede Kelloggove ponudbe.

Moskva, 21. apr. — "Pravda," oficijelno glasilo ruske komunistične stranke, karakterizuje predlog Združenih držav za odpravo vojne, ki je bil poslan peterim velesilam, ni pa bil poslan Sovjetski uniji — kot diplomatični trik. Kellogg ni poslal ameriškega predloga sovjetski vladi, dasi je Sovjetska unija edina dežela na svetu, ki deluje za mir," piše urednik.

"Aristide Briand je poslal v Washington skromnega goloba s predlogom za protivojno pogodbo med Francijo in Ameriko, golob pa se vrnil v Pariz ne le z vejico, temveč s celim drevesom, ki zdaj grozi potopiti barko nesrečnega Noeta," nadaljuje list. "Amerika bobna po vsem svetu, da se ne zanima le za mir s Francijo, pač pa hoče forsirati vso Evropo, da sprejme njen program in s tem podvrže njenemu vplivu. Ameriški projekt je naperjen proti Ligi narodov in poskuša zdrobiti angleško-francosko kontrolo starega sveta ter podvreči svet nadvladi ameriškega kapitala."

Eksplozija v tovarni; 8 mrtvih.

Denver, Colo. — V tovarni Alexander Industries v Englewoodu, predmestju Denverja, je bila 20. t. m. razstrelba, ki je usmrtila osem delavcev in delavk in ranila 18 drugih. Državni komisar je uvedel preiskavo, ko je dobil pritožbo, da lastniki tovarne niso skrbeli za varnostne naprave.

Magnat ponuja premogovnik rudarski uniji

Ponudba je pogojna, da unija plača 10c za vsako tono premoga. — S tem trikom hoče magnat dokazati, da ni dobička.

Morgantonwn, W. Va. — James A. Paisley iz Clevelanda, glava Paisleyjevih premogovniških interesov, je 20. aprila naslovil na rudarsko unijo United Mine Workers of America ponudbo, da podari uniji premogovnik v Pennsylvaniji ali Ohiu, katerega hoče, s pogojem, da unija obratuje po jacksonvillski lestvici in plačuje družbi 10 centov od vsake tone nakopanega premoga.

Namen te trikarske ponudbe je, dokazati, da obrat po jacksonvillski mezdni lestvici ne nosi dobička.

Washington, D. C. — James D. Brady, predsednik Brady - Warner Coal korporacije v Fairmontu, W. Va., se je zadnji petek pred senatnim preiskovalnim odsekom dobro izrigal nad organiziranimi rudarji. Rudarsko unijo UMWA je nazval "armado uničevanja" in rekel je, da imajo lastniki rovov "vso pravico" izgnati rudarje iz svojih stanovanjskih hiš.

Sinclair oproščen!

Porota pobelila petrolejski škandal. Senatorji razkačeni nad slabo tožbo vlade. Milijonarji stoje nad pravico!

Washington, D. C. — Oljni magnat in multimilijonar Harry F. Sinclair je bil v soboto oproščen pred distriktnim sodiščem v Washintonu. Porota, sestavljena večinoma iz konservativnih uradnikov in podjetnikov, je sprejela magnatov zagovor, da vsota $235,000, katero je bivši tajnik notranjih zadev, Albert B. Fall, prejel od njega, ni bila podkupnina, temveč "legalna bizniška transakcija", ki ni v nobeni zvezi s pogodbo glede vladnih oljnih vrelcev v Teapot Domu.

Porotniki so kasneje izjavili, da vladni tožniki niso dokazali Sinclairju korupcije; vladna evidenca je bila preslaba.

Senator Nye, ki vodi preiskavo glede oljnega škandala, je bil razkačen vsled rezultata obravnave. Rekel je, da je justica skrahirala. Izid procesa je nov dokaz, da ameriški milijonarji stoje nad justico, je rekel Nye.

Položaj je zdaj tak, da bodo glavni junaki petrolejskega škandala temeljito oprani. Na vrsti je še proces proti Fallu, ki najbrž izpade z enakim rezultatom. Proti Sinclairju sta še dve obtožbi — ena radi žaljenja senata in druga radi nameravanega podkupovanja porote — ki čakata odločitve pred apelnim sodiščem.

Wilkins preletel severni tečaj

Ameriško letalo pokrilo 2100 milj iz Alaske na Špicberge.

New York. — Brezžična brzojavka je v nedeljo sporočila svetu, da je ameriški letalec in polarni raziskovalec George Wilkins s tovarišem Carl B. Eielsonom preletel arktično cono nad severnim tečajem iz Point Barrowa v Alaski do Špicbergov na evropski strani. Črta poleta je merila 2100 milj. Iz nekega razloga, ki še ni pojasnjen, je bil Wilkins prisiljen pristati na malem otoku 25 milj od Špicbergov, na katerem je čakal pet dni, predno je mogel nadaljevati polet. Bil je zelo nevaren polet, in ameriški letalski krogi ga smatrajo največjim historičnim činom v avijaciji do danes.

(To je že tretji ameriški obisk severnega tečaja. Prvi je bil tam Peary leta 1909 in lani je letel nad tečajem Byrd.)

Rudarske družine se mirno preselile v barake

Premogovniški baroni so zaman čakali na "napovedane nemire".

Bellaire, O. — Ko je napočil petek dne 13. aprila, ni bilo opaziti najmanjše razburjenosti med rudarskimi družinami, ki so morale zapustiti kompanijska stanovanja in se izseliti iz njih. Rudarji niso vraževerni ljudje in prav nič ne dajo na to, ako je petek ali svetek, ali je prvega ali pa zadnjega v mesecu. Ako bi rudarji verjeli v vraže, bi prav gotovo ne dalali v premogovnikih, v katerih preže nanje razne nevarnosti.

Ves čas pred selitvijo so švigale govorice, da bodo nastali nemiri, ko napoči dan selitve. Mogoče so jih željno pričakovali premogovniški podjetniki, ampak bilo jih ni. Po poročilih iz Clarksona in Florenca so se rudarji ob določenem času izselili v barake.

V Providentu se je devet rudarskih družin preselilo v barake že v četrtek. Ostalo je še 34 družin, da se preselijo.

Družine, ki so se izselile v barake, so imele zapustiti kompanijska stanovanja že dne 1. aprila. Tiste družine, ki so se imele seliti dne 15. aprila, se bodo pa izselile iz kompanijskih hiš do dne 1. maja. Za to skupino rudarskih družin bo treba zgraditi še več barak ali pa preskrbeti zanje šotore.

Milica je torej ostala doma in ni bila pozvana na pozorišče, dasiravno so gotovi elementi trosili okoli vesti, da nastanejo streljanje, ko pride dan selitve. Premogovniških podjetnikom ni bil ta mir všeč, kajti rudarji so pokazali, da niso oni tisti element, ki izziva, ampak da je treba take elemente iskati med pobojniki in najemniki.

Bremen poleti nazaj v Nemčijo?

Koehl je dejal časnikarjem, da morda poskusijo s prvim povratnim poletom čez ocean.

Clarke City, Que., 21. aprila. — Kapitan Koehl, nemški pilot Bremena, je dejal kanadskim časnikarskim poročevalcem, ki so obiskali njega in barona na otoku Greenley, da trojica morda poskusi z obratnim poletom iz New Yorka v Berlin. To bo prvi obratni polet čez Atlantik, ako se obnese.

Koehl je tudi rekel, da bo vzelo šest ali sedem dni, predno se bo mogel Bremen dvigniti v zrak na otoku, potem ko dobijo potrebno novo opremo.

Murray Bay, Que., 21. aprila. — Včeraj je prispelo sem Fordovo letalo iz Detroita, ki ga pilotirata Bert Balchen in Floyd Bennett. Letalo, ki danes poleti na Greenley Island, nosi Nemcem 60 galon gazolina, kar bo zadostovalo za polet Bremena v Murray Bay in od tu v New York.

Preveč delavcev na farmah.

Washington, D. C. — Zvezni agrikulturni department naznanja, da je letos veliko večje število farmarskih delavcev na razpolago kot prošlo leto. Mezda je ista kot v pretečenem letu, to je, da je samo za 29% višja kot je bila pred vojno.

MANJŠE ŠTEVILO DELAVCEV PRINAŠA ŠESTURNIK

Pa to skrajšanje dela ne bo drugega kot korak naprej v skrajšanju delavnih ur.

Baltimore, Md. — Baltimorsko delavsko učilišče je sklicalo konferenco brezposelnih. Konference se je udeležilo do dve sto delegatov. Theodore Kisley, zastopnik zveznega delavskega departmenta, je izjavil, da šesturni delavnik pride. Edward D. Bieritz, tajnik baltimorskega sveta stavbinskih delavcev, je rekel v svojem zaključnem govoru, da se naj šesturni delavnik smatra kot korak naprej v trajnem skrajševanju delavnika, na drugi strani se pa povišuje mezda v tisti meri, kot narašča produktivnost.

Anna D. Ward, zastopnica Družinskega blagostanjskega društva, je naglašala, da je letos veliko več trpljenja zaradi brezposelnosti v Baltimorju kot leta 1921. Družine se razpuščajo in bolezni se širijo v njih, kolikor dalj časa družinski oče išče delo.

William G. Rose, delavec v delavnici Baltimore & Ohio železniške družbe, je sadel žebelj na glavo, ko je rekel, da je brezposelnost postala stalno vprašanje in da je treba z njo tako obravnavati kot socialno odgovornostjo. Prigiasilo se je na 54 zborovalcev, in vsi so naglašali, da je brezposelnost velika in so priporočali razna sredstva za njeno odpravo.

Resnico je povedal dr. Broadus Mitchell, ki podučuje ekonomijo na John Hopkinsovi univerzi, ko je rekel, da je vsako sredstvo za odpravo brezposelnosti za nič, dokler se ne izpremeni ves socijalni sistem. Odpravljati brezposelnost v mejah današnje družbe, pomeni toliko, kot privijanje in odvijanje vijakov in zabijanje žeblje na starem avtu. Potrebuje se nov avto, ker je stari za nič. Tako je tudi z gospodarskim in socijalnim redom. Ako je stari socijalni in gospodarski red za nič, tedaj je treba novega, boljšega. Profesorja Irwing Fisher z yalske univerze in Samuel K. Schichter s cornelske univerze sta govorila o tehničnih vzrokih sedanje brezposelnosti. Stroji za prihranitev dela so pomnožili tehnično sposobnost in posledica tega je velika brezposelnost med delavci.

Industrijska sposobnost povzroča, da odslavljajo delavce in delavke v tovarnah in podjetjih. Edward Clautice, tajnik Baltimorskega trgovskega društva, je rekel, ako bi bila produkcija leta 1925 na delavca tako velika, kot je bila leta 1921, tedaj bi bilo treba 24,636 delavcev več, za ravno tisto množino produciranega blaga.

Konferenca se je nato izrekla, da Baltimorska delavska federacija v družbi s Trgovskim društvom izvoli ali imenuje deputacijo, ki obišče baltimorskega župana in mestni svet in njima priporoči, da takoj pričnó z mestnimi javnimi deli.

Francoski kmet našel 50 nemških mrličev.

Pariz, 21. aprila. — Francoski kmet v Chevregnyju, kjer je bila pred desetimi leti nemško-francoska bojna fronta, je našel tik svoje kleti pod zemljo zasut zakop s stenami iz konkreta in v zakopu je ležalo 50 nemških vojakov, katerih trupla so se posušila v mumije. Na stenah zakopa so visele puške, torbe z naboji in druga oprema. Trupla pošiljejo v Nemčijo.

Agitirajte za "Prosveto"!

Pocepljenje delavstva v Veliki Britaniji

Britski komunisti prejeli nalog iz Moskve. Britska buržoazija se smeje v pest.

London, Anglija. — Moskva je naročila britskim komunistom: "Oponirajte kandidatom delavske stranke in Britskega strokovnega unijskega kongresa pri prihodnjih volitvah."

Britski komunisti se trudijo zbrisati s sebe madež, da so zavezniki konservativcev na ta način, da trdijo, da bodo le tam oponirali kandidatom delavske stranke, kjer so proletarski glasovi v izredno veliki večini, tako da tudi pocepljenje glasov ne bo koristilo kapitalističnim kandidatom."

Strokovno organizirani delavci in socialisti se ne dajo voditi za nos s take izjave. Ampak oni kažejo s prstom na komunistične ragljarje, kako se trudijo na ukaz iz Moskve pocepiti delavce.

(Saj je tako tudi v Ameriki. Pri S. N. P. J. so se zvezali s klerikalci in drugimi nazadnjaki, da preprečijo razvoj in napredek S. N. P. J. Kdor opazuje dogodke, se ne da varati od komunističnih čvekačev in ragel ala Bartulovič.)

Tekstilni kukec v tekstilni industriji

Na stavki je več ko pet in dvajset tisoč tekstilnih delavcev. Tekstilni podjetniki izsiljujejo delavce z znižanjem mezde.

New Bedford, Mass. — V New Bedfordu je na stavki več ko pet in dvajset tisoč tekstilnih delavcev, ker so jim podjetniki znižali mezdo za deset odstotkov. Delavci so odgovorili na to nesramno znižanje mezde s stavko in zahtevo, da se mezda poviša za dvajset odstotkov. Poleg tega zahtevajo, da se odpravijo priganjaške metode, uvede osemurni delavnik na dan in štirideset ur dela v tednu.

Stavkovni odbori vodijo razpostavljenje stavkovnih straž in odpomočna dela.

Ko so zastopniki znanih tekstilnih podjetnikov iz Rhode Islanda se pogovarjali o znižanju mezde za deset odstotkov v New Yorku, je Royal Weaving kompanija v Pawtucketu dala po svoji tovarni nalepiti naznanila, da je mezda znižana za deset odstokov. Organizacija tekstilnih delavcev United Textile Workers je apelirala na državno Delavsko federacijo, da ji pomaga proti policiji, ki ovira razpostavljanje stavkovnih straž ali piketiranje. Po neki sodnijski prepovedi, ki so jo izposlovali podjetniki takoj po proglasitvi stavke, sta dovoljeni samo dve stavkovni straži pred durmi tovarne.

McMahon, predsednik organizacije tekstilnih delavcev naznanja, da so bili delavci v tovarnah za izdelovanje sukna Gera kompanije v Passaicu obveščeni, da se mezda zniža za dvajset odstotkov.

Standard Oil dobila monopol v Rusiji

London, 21. aprila. — Tukaj poročajo, da je ameriška Standard Oil kompanija sklenila pogodbo s sovjetsko vlado za monopol produktov oljne industrije v Sovjetski uniji v vrednosti $15,000,000. Posledica tega pakta bo vsekakor velika konkurenčna vojna med vodilnimi petrolejskimi družbami na svetu.

PORD ODPUŠČA STARE DELAVCE NA ZAPADU

Delavci, ki so delali že deset let za tvrdko, so se morali umakniti mlajšim in krepkejšim ljudem.

Seattle, Wash. — V Fordovem podjetju v tukajšnjem mestu za sestavljanje in montiranje avtov, je uvedena stara kapitalistična metoda, da se stari delavci odslove in nadomestijo z mlajšimi.

Prišel je v mesto sposobnostni inženir iz Detroita in si ogledal podjetje. Odpotoval je zopet nazaj, na kar so bili odslovljeni za nedoločen čas stari delavci, ki so delali že več ko deset let in nadomeščeni z novimi. Naddelovodja je povedal lokalnemu ravnatelju, da je v tovarni preveč sivih glav.

Na zahtevo avtomehaničarjev je v Centralni delavski svet vključil McKayjevo Fordovo agencijo na listo, na kateri so imena nepriporočljivih tvrdk. Tvrdka Canal Motors, neka druga Fordova agencija, je nedavno odslovila mehaničarje, ker so bili aktivni za delavsko strokovno organizacijo. Ime te tvrdke pride na ravno tisto listo, na kateri je že ime McKayjeve agencije.

Unija je organizirala komercijalne garaže in zdaj je pričela organizirati mehaničarje, ki so zaposljeni pri agencijah.

Nevel kitajskih ljudi zbranih na Peking

Nacionalisti so ujeli nadaljnih 32,000 severnjakov. — Kajšek in Feng sta se združila.

Šangaj, 21. aprila. — Kuomingtanske armade, ki so poplavile provinco Šantung v koncetriranem navalu na Peking, prodirajo nevzdržema naprej. Kajšekove armade, prodirajoče od juga, in Feng Juhsiangove čete, ki operirajo od severozapada, so se združile v nepretrgani fronti, ko je bil okupiran Kufovshien, rojstni kraj velikega kitajskega filozofa Konfucija.

Nacionalisti so ujeli nadaljnoh 32,000 mož severne armade v Šantungu.

550 japonskih pomorščakov se je včeraj izkrcalo v Tsingtavu, kjer je razglašeno obsedno stanje. V ondotnem pristanišču se nahaja tudi pet ameriških ruščicev. Mesto je polno tujezemskih beguncev, ki so pribežali tja iz Tsinana in drugih krajev Šantunga.

Ameriški zakonik najbolj barbarski.—Darrow

Slavni odvetnik je ožigosal tudi "Hčere revolucije."

Washington, D. C. — Clarence Darrow je 20. t. m. v svojem govoru na zborovanju ameriških časnikarskih urednikov dejal, da Amerika ima najbolj barbarski kriminalni kodeks na svetu. Ameriška justica ne more biti pravična, kajti časopisi navadno prej določijo krivdo ali nekrivdo zločinca na temelju moroničnega javnega mnenja, predno more porota pravično soditi.

Darrow je tudi sarkastično obsodil "Hčere ameriške revolucije," ki imajo toliko revolucijonarnega na sebi kot Tutankamen.

73 ubitih v Mehiki.

Mexico City, 21. aprila. — V zadnjih 48. urah so bile štiri nadaljne bitke med klerikalnimi vstaši in zveznimi četami v Jalisco in 73 vstašev je bilo ubitih.

Bolgarija apelira na svet za pomoč

85 mrtvih in 850 ranjenih; cela mesta in vasi v razvalinah. — Rožna dolina uničena.

Sofija, 21. apr. — Bolgarska vlada je včeraj naslovila apel na ves svet za finančno pomoč. Potresna katastrofa, ki je zadela deželo, je tako velika, da si Bolgarija ne more sama pomagati.

Po uradnem poročilu je doslej 85 oseb mrtvih in 850 ranjenih. Neoficijelna poročila se pa glase, da bo število mrtvih preseglo 300; mnogo mrličev še niso odkopali izpod razvalin. Škoda je tako ogromna, da je zdaj še ne morejo oceniti. Znašala bo čez sto milijonov dolarjev. Okrog 150,000 ljudi je izgubilo vse in danes prenočujejo pod milim nebom.

Tri četrtine mesta Plovdiv (Filipopolis), ki leži ob železnici Paris-Carigrad, je popolnoma razdejanega; 1800 hiš je v razvalinah in 6000 hiš je napol podrtih. Velika tobačna tovarna kolodvor, šole, elektrarna in cerkve so kupi grobija. Petindvajset vasi v okolici Plovdiva je uničenih.

Glasovita Rožna dolina, ponos Bolgarske, kjer so pridelovali znamenito rožno olje za vso Evropo, je uničena. Potres je spremenil dolino v puščavo peska in vroče švepleče vode, ki brizga iz tal.

Praznovernost neprečnega ljudstva je naredila katastrofo še grosnejšo. Med ljudmi se je razširila govorica, da prihaja sodnji dan — in več sto ljudi je zblaznelo, dočim so cele množice na brigajo za usodo svojcev, ker se jih loteva verska blaznost.

Dallas odda svoje mesto s preselitvijo v blagajni

V prihodnjih šestih mesecih ho deficit odpravljen.

Mexico City, 21. apr. — Mehika premaga svojo ekonomsko krizo z velikim uspehom še letos, ako ne bo kakih nepredvidenih okolnosti. Kakor položaj zdaj kaže, izroči predsednik Calles svoj urad nasledniku 1. decembra t. l. brez deficita in morda z zlato rezervo v federalni blagajni.

Tega mnenja je finančni tajnik Montes de Oca, katerega je ameriški poslanik Morrow že večkrat pohvalil zaradi njegovih izrednih zmožnosti. De Oca je danes vesel, da je mogel udejstviti svoj program, ki ga je objavil ob svojem nastopu lansko jesen. Te dni je dejal, da je ekonomski položaj Mehike danes boljši kot je bil že mnogo desetletij. Vlada je balancirala budget in skonča svoje zadnje fiskalno leto brez posojil.

Predsednik Calles upa, da izvrši svoj konstrukcijski program. Deset milijonov dolarjev je namenjenih za irigacijska dela, pet milijonov za nove ceste in nadaljnih pet milijonov za nove javne šole na deželi.

Jardine se je zavzel za Hooverja.

Washington, D. C. — Tajnik agrikulturnega departmenta Jardine se je pridružil večini Coolidgevega kabineta, ki dela na to, da bi bil Hoover imenovan predsedniškim kandidatom na prihodnji republikanski konvenciji. Vsaj v tem smislu je razumeti njegovo pismo, ki ga je poslal Chas. Wilsonu, Hooverjevemu organizatorju, v New Yorku. V tem pismu Jardine zanikuje vest, da se je Hoover vtikal v posle njegovega departmenta, ki je krožila med visokimi uradniki v Washingtonu.

Jardine podpira Hooverja in se mu zahvaljuje za njegovo sodelovanje. Govorice, da se je Hoover vmešaval v posle, ki spadajo pod jurisdikcijo agrikulturnega departmenta, pravi Jardine, so neutemeljene.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) $6.00 na leto, $3.00 za pol leta; Chicago in Cicero $7.50 na leto, $3.75 za pol leta, in za inozemstvo $9.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year; Chicago $7.50, and foreign countries $9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

128

Datum v oklepaju n. pr. (March 21-1928) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

RUDARSKA STAVKA V DRŽAVAH PENNSYLVANIA IN OHIO.

Zaključek gl. odbora. Delitev podpore stavkujočim in razni nepotrebni prepiri pri delitvi podpore. Poseganje zunanjih elementov v delitev podpore stavkujočim članom S.N.P.J.

Poslali so zapisnik o konferenci. Prvi del tega zapisnika je pisal Slovenec Strah, dokler Slovenci niso zapustili dvorane. Kdo ga je po odhodu Slovencev pisal, pa zapisnik ne pove. Poslana kopija zapisnika se glasi:

Zapisnik sestanka društev v Bellairju, Ohio.

Za predsednika je predlagan in izvoljen Frank Bepich, za zapisnikarja pa Frank Strah. (En stavek nečitljiv in na to se nadaljuje.) Predlagano, da se priznajo tisti delegati, ki nimajo pooblastil, a so jih društva izvolila. Vseh delegatov na konferenci je trideset od štirinajst društev. Brat Žlemberger protestira zakaj se ni nič v "Prosveti" poročalo o sklicanju konference, da se nekaj zahrbtnega dela proti njemu. Predlagano in podpirano, da se da beseda osemu članu, ki je kritiziran. Predlagano, da se da Nace Žlembergerju beseda. Brat Nace Žlemberger govori, da ga je pooblastil predsednik Cainkar deliti podpore. On naglaša, da so v podporni sklad darovali do 98 odstotkov Slovenci in da bo delil tudi podporo Hrvatom, ako se mu še kaj pošlje, da razdeli med stavkarje.

Predlagano je bilo, da brat Žlemberger sporoči, ali je darovala denar socialistična stranka ali so ga darovali tudi člani S.N.P.J. Brat Žlemberger odgovori, da so skupaj darovali v podporni sklad. Dalje Žlemberger poroča, da so napravili pri razdelitvi podpore samo devet dolarjev stroškov. On dela zastonj in za svoje delo ne išče nobene odškodnine. On naglaša, da je pravilno izvoljen kot zaupnik in da podporo deli pravilno, kolikor je najbolj more deliti. Predlaga se in sprejme, da delegati poročajo, koliko so sprejeli od Žlembergerja. Žlemberger še enkrat naglaša, da so darovali v sklad Slovenci 98 odstotkov, nato pa čita pismo od Joe Šneja iz Bellairja. (To pismo je znano javnosti, ker je bilo priobčeno v "Prosveti."—Opomba uredništva.) Nace poroča, da ima pooblastilo od treh društev in osem soc. klubov.

Predlaga se, da brat Žlemberger položi na mizo njegovo pooblastilo za delitev podpore, da se izkaže, kako je pooblaščen. Predlagano in podpirano, da se izbere sli izvoli odbor. (Tukaj so tri vrstice zbrisane iz zapisnika. To se je zgodilo, ko so slovenski delegatje zapustili dvorano. Nato se zapisnik nadaljuje.—Opomba ured.) Nace Žlemberger se je protivil izboru odbora in je pozval Slovence, da zapuste dvorano. Odšel je tudi zapisnikar Strah. Predlagano in podpirano in sprejeto, da se rezolucija, ki določa, da se denar pošlje na društvene tajnike . . . .

Zapisnik sam pove, da resolucija ni bila nikdar sprejeta, da se denar pošlje na društvene tajnike, dasiravno je bila uredništvu "Prosvete" poslana s pripombo, da jo je konferenca osvojila.

Tam, kjer se rabi radirka na zapisniku, se da s povečalnim steklom čitati: "Predlagano in podpirano, da se izvolita takoj tajnik in zapisnikar . . . Kaj je konferenca storila s tem predlogom in zakaj naj se volita tajnik in blagajnik, zapisnik ne pove. Zapisnik ravnotako ne pove, koliko zborovalcev je še ostalo v dvorani, ko so Slovenci zapustili dvorano. Ravno tako ne črhne zapisnik besede, da se je konferenca znova konstituirala in izvolila zapisnikarja. Vse to se pogreša v zapisniku. Ako se ni konferenca znova konstituirala, tudi ni mogla sprejemati resolucij in predlogov, ampak konferenca se je po odhodu Slovencev s konference izpremenila v navaden prijateljski sestanek ali omizje. Zapisnik ne pove, koliko društev je bilo še zastopanih po odhodu konference, ravnotako molči o zelo važni zadevi, ali so bili delegatje društev iz države Ohio ali iz drugih držav. Iz zapisnika je razvidno, da je na konferenci nastal spor in da so slovenski delegatje v znamenje protesta se odstranili z zborovanja. Kadar je gl. upravni odbor prejel tak zapisnik, je bil še toliko bolj uverjen, da le najstrožja in najobširnejša preiskava prinese luč v to zadevo.

Predsednik Vincent Cainkar je moral zopet pisati za pojasnila na prizadete brate in društva, da gl. upravni odbor dobi jasno sliko o tem, kar se godi v vzhodnem Ohio. Medtem, ko je gl. upravni odbor preiskaval to zamotano zadevo in se trudil, da jo zjasni, je Ernest Bartulovič v komunističnem "Delavcu" prav pridno sekal po vseh, ki so delali na to, da se zadeva zjasni. Hujskal in ščuval je, da prepreči preiskavo in obmetaval po znanem jezuitskem pregovoru "namen posvečuje sredstva" vse, ki se niso klonili njegovi diktaturi, ampak so ravnali pravično in dostojno, kot to zahteva proletarska razredna zavednost. Pri tem se je bahal: Da je "Delavec" edini pravoverni delavski list in Bartulovič pa njegov edini pravi prerok.—(Dalje prihodnjič.)

H. G. Wels:

Zgodovina zemlje

Svet v prostoru.

Zgodovina našega sveta je zgodovina, ki je še ne poznamo natanko. Približno pred tristo leti je umela zgodovinska veda pripovedovati zgolj o poslednjih treh tisočletjih. Kar je bilo pred tem časom, je bila legenda ali pa gola domneva. Velik del omikanega sveta je veroval — in tako se je tudi povsod učilo — da je bila Zemlja nenadoma v letu 4004 pred Kr. ustvarjena; raziskovalci se niso mogli zediniti le glede vprašanja, ali se je to zgodilo spomladi ali v jeseni tega leta. Ta fantastično namišljeni zmotni nazor se je naslanjal na preveč dobesedno razlago hebrejskega svetega pisma in na bogoslovne nauke, ki so bili od sile samovoljni. Take zamisli pa so verski učitelji že zdavnaj zavrgli in v naših dneh se že po vsem svetu uči, da vsemirje, v katerem živimo, obstoji po vsej verjetnosti že zelo dolgo, da, nemara celo neskončno časa. Sigurno je, da nas lahko ta videz vara, prav kakor dvoje zrcal, ki sta v neki sobi postavljena drugo nasproti drugemu, lahko vzbudi vtis, kakor da je prostor neskončen. Vendar pa je brez dvoma, da moramo dokončno pustiti nazor, da bi naš svet obstojal komaj šest ali sedem tisoč let.

Danes že vsakdo zna, da je naša Zemlja sferoid, nekoliko sploščena krogla, podobna kitajski oranži, in da znaša njen premer skoraj trinajst tisoč kilometrov. To, da je Zemlja okrogla, je bilo znano najmanj dva tisoč petsto let vsaj peščici izobraženih mož. Pred tem časom pa so vsi ljudje verovali, da je Zemlja ploskev in so imeli razne, današnjemu človeku fantastične nazore o njenih odnošajih nasproti nebu, zvezdam, nepremičnicam in planetom. Danes vemo nadalje to, da se v teku 24 ur obrne okoli svoje osi (ki je približno tri tisoč osem sto dva in štirideset kilometrov krajša kakor premer ravnika) in da se zbog tega menjavata dan in noč, ter da se v teku enega leta v lahko zategnjeni in nekoliko izpremenljivi okrogasti poti obrne okoli Solnca. Nje oddaljenost Solncu se giblje med sto devet in trideset in sto tri in štirideset milijonov kilometrov.

Okoli Zemlje kroži manjša krogla, Luna, čije povprečna oddaljenost znaša tri sto osemdeset tisoč kilometrov. Zemlja in Luna nist edini telesi, ki se vrtita okoli Solnca. Ta pot je dana tudi Merkurju in Veneri v oddaljenosti sedem in petdeset oziroma sto sedem milijonov kilometrov; onstran Zemljine poti so — da niti ne omenjamo pasu številnih manjših teles — Mars, Jupiter, Saturn, Uran in Neptun v povprečni oddaljenosti dve sto pet in dvajset, oziroma sedem sto dva in osemdeset, tisoč štiri sto petnajst, dva tisoč osem sto petdeset in dva tisoč osemsto sedemdeset milijonov kilometrov. Zelo težko si človek zamisli milijone kilometrov. Morda bomo čitateljevi domišljiji priskočili na pomoč, če mu naznačimo Solnce in planete v merilu, ki ga bo lažje razumel.

Če si zamislimo Zemljo kot majhno žogo s premerom enega decimetra, tedaj bi bilo Solnce velika krogla z enajst metrov premera, oddaljena Zemlji tisoč sto petnajst metrov, pot, ki jo prehodiš približno v dvajsetih minutah. Luna bi bila velika kakor lešnik in bi bila tri mere od Zemlje. Med Zemljo in Solncem bi bila dva notranja planeta — Merkur in Venera — oddaljena Solncu štiri sto petdeset oziroma devet sto metrov. Okoli teh teles bi bil prazen prostor, dokler ne bi prišli do Marsa, ki bi bil dve sto trideset metrov dalje od Solnca nego Zemlja, nego k Jupitru, približno šest tisoč metrov od Zemlje in s premerom 1 meter in 20 cm, gremo nato k nekoliko manjšemu Saturnu, oddaljenemu približno 12 kilometrov, k Uranu v daljavi štiri in dvajset kilometrov in slednjič k Neptunu, ki bi bil 36 kilometrov daleč. Prva zvezda premičnica bi bila po tem merilu v daljavi dve sto petdeset tisoč kilometrov od Zemlje.

Nemara bodo te številke dale pojem o neznanski praznoti prostora, v katerem se odigrava drama življenja.

V tej neznanski praznini se da življenje z vso odločnostjo dokazati zgolj na zemeljski površini. Tu sega največ pet kilometrov globoko, dočim je do zemeljskega središča šest tisoč kilometrov; v višino pa ne gre dalje od osem kilometrov. Vse kaže, da je ves ostali brezmejni prostor prazen in mrtev.

Merjenja oceanskega dna so dosegla osem kilometrov. Z aeroplanom je človek dospel najvišje približno šest kilometrov, v balonu do deset kilometrov, vendar pa je prišel tja že z velikimi težkočami. Nobena ptica ne more višje od osem kilometrov; majhne ptice in žuželke, ki so jih vzeli z aeroplanom v visoke zračne plasti, so poginile že dokaj nižje.

Svet v času.

V poslednjih petdesetih letih so učenjaki povedali dokaj lepega in zanimivega o starosti in izvoru Zemlje. Na tem mestu ne moremo podati niti povzemka vseh teh preiskav, ki so združene z zelo zapletenimi matematičnimi in fizikalnimi premotrivanji. V resnici sta fizikalna veda in zvezdoznanstvo še tako malo razviti, da nam ne moreta dati več kot slikovite domneve. Splošno prevladuje naziranje, da pripisujemo Zemlji čedalje višjo starost. Danes se zdi verjetno, da obstoji približno že dve milijardi let kot samostojen planet, ki se vrti okoli Solnca. Mogoče pa je, da je še veliko starejša. To pa je časovni pojem, ki daleko prekaša vse, kar si človek misli pod časom.

Pred tem neznanskim razdobjem samostojnega bivanja je najbrže bila Zemlja s Solncem in vsemi ostalimi planeti, ki se zdaj sučejo okoli Solnca, ogromna vrtinčasta masa kaotične snovi. Daljnogled nam v raznih smereh neba odkriva bleščeče oblake v obliki spiral, takozvane vsemirske megline, ki se po vsej verjetnosti vrte okoli nekega središča. Mnogi zvezdoznanci sodijo, da je bilo tudi naše Solnce z vsemi svojimi planeti vred nekoč taka spiralna megla, in da se je potem vsa snov zgostila v sedanjo obliko. To zgoščevanje je trajalo neznansko časa, dokler se nista v pradavni preteklosti, ki o nji govorimo, ločili tudi Zemlja in Luna. Takrat sta se vrteli znatno hitreje nego danes; naš svet je bil bližje Solncu in je z Luno vred v krajšem času napravil svojo pot okoli Solnca. Zemljina in Lunina površina je bila beložareča, samo Solnce pa je žarelo izdatno močnejše, kot žari zdaj.

Če bi bili mogli priromati skozi neizmerne časovne razdalje in videti Zemljo na tej zgodnji stopnji njene zgodovine, bi videli nekaj podobnega, kakor če danes pogledamo v tovarniško peč ali če vidimo površino mogočnega toka vulkanske lave, preden se ohladi in strdi. Nikjer ne bi videli vode, zakaj vsa voda bi bila razgreta para, napolnjujoča viharno ozračje, nasičeno z žveplenimi in kovinskimi soparami. Tam spodaj pa bi vrelo in kipelo morje raztopljene snovi, iz katere je nastalo skalovje.

Prav počasi, medtem, ko so minevali milijoni let, je to ognjeno prizorišče izgubljalo svojo eruptivno razbeljenost. Iz obnebnih sopar je jelo deževati, a ne voda, in tam zgoraj se je malce zjasnilo; ogromne žlindrave razvaline otrplih skal so se pomolile iz raztopljenega morja in so nato zopet izginile, umaknivši se drugim plavajočim masam. Solnce in Luna sta se pomaknila nekoliko dalje in sta postala manjša. Tudi hitrost njunega gibanja se je zmanjšala. Ker ima Luna manjši obseg, že dolgo ni bila več razbeljena; v menjavanju mrkov in polne mesečine je zatemnjevala solnčno luč ali pa jo je odražala.

In tako je zemlja nezasliano, polagoma in v neizmerno dolgem času postajala čedalje bolj podobna planetu, na katerem živimo. Potem je napočilo razdobje, ko so se v ohlajenem ozračju začele sopare zgoščevati v oblake in prvi vodeni dež se je cvrčeče spustil na prvo skalovje. Pretekla so nadaljna nešteta tisočletja, in velik del vode se je še vedno gibal v obliki sopare v ozračju, vendar pa so po kristalizujočih se pečinah že tekli vroči toki in so tvorili jezera in morja, v katera so nosili grušč in odlagali sip.

Naposled je moralo nastopiti tako stanje, da bi bil že človek lahko stal na Zemlji in se oziral okoli sebe, da-li ima tu kaj življenjskih pogojev. Če bi bili mi takrat obiskali Zemljo, bi stali pod viharnim nebom, na velikih, lavi podobnih čereh, in nikjer ne bi bilo znamenja, da je to Zemlja, nikjer še tako bornega rastlinstva. Vroči, silni viharji, silnejši od najbolj divjega orkana našega časa — in deževni nalivi, kakor jih današnja hladnejša in počasnejša Zemlja ne pozna več, bi gospodovali nad nami. Divje bi drveli mimo nas strašni hudourniki, izpolnjeni z glenjo poplavljenih in odkrhnjenih pečin, združevali bi se v reke, ki bi rezale v kamenje razpokline in ustvarjel globeli in soteske, nenehoma stremeč navzdol, čedalje nižje, da odložijo svoj grušč v zgodnjih morjih. Zemljo bi vsak dan stresal potres. Luna, ki nam danes kaže zmerom eno in isto obličje, bi se takrat še vidno sukala in obračala proti Zemlji tisto stran, ki nam jo danes tako neizprosno skriva.

Zemlja se je starala. Milijoni let so sledili milijonom; dnevi so postajali daljši, Solnce se je še vedno umikalo dalje od Zemlje in je sijalo milejše, Lunino gibanje na nebu je postalo še počasnejše. Popuščalo je deževje, viharji so izgubljali svojo prejšnjo silo in vode prvih morij so se strnile v ocean, obleko, ki od tega časa do danes obdaja naš planet.

Toda še vedno ni bilo življenja na Zemlji; morja so bila mrtva in pečine gole.

"Pošljite Morrowa v Nikaragvo!"

Tako se glasi apel pacifistov.

Washington, D. C. — "Pošljite Morrowa v Nikaragvo!" se glasi apel Fredericka J. Libbyja, izvrševalnega tajnika Narodnega sveta za preprečitev vojn.

"Združene države se pogrezajo čedalje v globokejše blato s svojimi intrigami in intervencijo v Nikaragvi," pravi Libby v svoji okrožnici, ki jo je poslal državnemu tajništvu in raznim organizacijam. "Chamorrova konservativna stranka je zavrgla volilne rezultate že vnaprej. Na drugi strani pa mnogi liberalci ne zaupajo več našemu kandidatu, Moncadu. Tudi če bo izvoljen v prihodnjem oktobru, ne bo dobil podpore v ljudstvu, kakor jo ni dobil Diaz." — General Lane, ki se je pred kratkem vrnil iz nikaragviške fronte, je izjavil pred senatnim odsekom zunajnih zadev, da ako bi Združene države odpoklicale svoje vojaštvo iz Nikaragve, bi bil Sandino prav gotovo proglašen predsednikom. "Celo v slučaju, da naši pomorščaki ubijejo Sandina", je dejal Lane, niti tedaj bi Združene države ničesar ne pridobile ali se prikupile ljudstvu. Rezultat bi bil le, da bi ustvarile iz Sandina mučenika in narodnega junaka v očeh ljudstva v vseh latinskih državah."

Libby opisuje Morrowa kot pravičnega in zmožnega državnika, ki si je pridobil zaupanje v vsej latinski Ameriki. Državni department, pravi Libby, se zaveda zablod, ki jih je povzročila intervencija v Nikaragvi, in bi se rad izkopal iz njih, toda boji se, da izgubi prestiž, pa leze še v večje zmešnjave.

Stavbinski delavci izvojevali pet dnevni delovnik.

New York, N. Y. — Stavbinski delavci v Monmouth okraju so 18. t. m. podpisali pogodbo, ki določa pet dnevni delovnik v tednu.

Worchester, Mass. — Sobni slikarji so te dni dobili pet dnevni delovnik v tednu in se tako pridružili svojim tovarišem v Bostonu, ki so izvojevali slično pridobitev že pred desetimi leti.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

Ultravijolični žarki v službi znanosti in tehnike

Z imenom ultravijoličnih žarkov označujemo posebno vrsto žarkov, ki se sicer nahajajo v solnčnem spektru, a so očem nevidni. Ti žarki so kemično izredno učinkoviti in se z velikim uspehom porabljajo v zdravilstvu, zlasti pri kirurgični tuberkulozi in pljučnih boleznih.

Najznanejši umetni vir teh žarkov je tako zvana kremenčna luč. Bistveni del te luči je gorilnik, brezračna kremenčna cev z dvema živosrebrnima elektrodama, med katerima se tvori električni oblok, pri čigar temperaturi se živo srebro preizvarja v pare. Tako nastala svetloba je izredno bogata ultravijoličnih žarkov in je nenavadno intenzivna.

Kremenčna luč pa ni samo važna za medicino, temveč se njeni žarki z uspehom uporabljajo tudi za opazovanje fluorescenčnih pojavov. Za vzbujanje fluorescence, ki je lastna la gotovim snovem, so ultravijolični žarki sposobni bolj od vseh drugih. Če hočemo snovi opisovati glede fluorescence, se poslužujemo na poseben način preparirane kremenčne svetilike, tako zvane analizne kremenčne svetilike, v kateri je nameščeno okence iz posebnega temnega stekla, ki žarke filtrira.

Uporaba analizne kremenčne luči je zelo mnogostranska. Tako n. pr. služi dobro za kontroliranje materijala, za raslikovanje sirovin med seboj in za ugotovitev falsifikatov; v ultravijoličnih žarkih se volna in svila svetlikata, bombaž in umetna svila pa ne. Mineralna olja sijejo drugače kakor rastlinska olja, naravni strojilni ekstrakti se ne svetijo, nasprotno pa umetne strojilne snovi jako fluorescirajo. Slične razlike opažamo pri mnogih smolah, drožah in zdravilih. Nekateri laki, mineralna in slikarska barvila očitujejo tipično fluorescenco in je po njej možno ločiti kvalitete. S pomočjo te fluorescence se je tudi že posrečilo dokazati pristnost starih slik, na katerih je bil umetnikov podpis nečitljiv, a se je v ultravijolični luči jasno ločil od ostalih barv. Tudi slonovina in želvovina se v kremenčni luči svetita, med tem ko kažejo razne imitacije temnorujavo barvo. Žlahtni kamni in biseri fluorescirajo različno in je jakost njihove fluorescence odvisna od njihovega izvora. Dijamanti sijejo svetlo modro, umetni in pobarvani kamni pa sploh ne fluorescirajo.

Velikega pomena je uporaba kremenčne luči pri presojanju sirovega kavčuka. Poprej se je to vršilo na ta način, da so kavčuk imeli nekaj tednov na solncu, in so iz nastalih izprememb sklepali na njegovo kvaliteto. Sedaj ravnajo drugače: kavčuk obsevajo dve, tri ure z ultravijoličnimi žarki, kar docela zadostuje za presojo njegove vrednosti. Kremenčna luč pa pomaga tudi pri preiskovanju živil. Le dvoje primerov: klobase, katerim je v preobilni meri primešan manj vreden materijal, kakor žile, kite in mišice, močno fluorescirajo; potvore mastnih olj, kot n. pr. lanenega z mineralnim oljem, se javljajo z jako fluorescenco.

Zelo zanimivo je, da kremenčna luč s pridom služi tudi za določevanje pristnosti listin, bankovcev, znamk in kolkov za ugotovitev skrivne pisave v pismih itd. Razlage bo pač iskati v tem, da črnila, tuši in tudi papirji različne provenijence različno reagirajo na kremenčno luč, na drugi strani pa velja upoštevati, da vzbude črnila in tuši na papirju nekatere izpremembe, ki ostanejo tudi še potem, kadar je pisava z radirko odstranjena. Pri pisemskih znamkah je s kremenčno lučjo lahko ugotoviti ponaredbe tako v pretiskih in barvah kakor tudi v papirju, malenkostnih, z očmi nezaznavnih reparaturah in gumiranju. Isto velja tudi za dokumente in bankovce, skrivne pisave in za pisma, ki jih je nepoklicana roka odprla in potem zopet zapečatila. Goljufijo je mogoče spoznati tako rekoč na prvi pogled.

Izredne važnosti so ultravijolični žarki za raziskovanje starih pergamentov, tako zvanih palimpsestov. (Palimpsesti so fragmenti papirov, s katerih so menili v srednjem veku z vodo in peskom odstraniti prvotno pisavo, papire so pa potem porabili za svoje beležke in za prepisovanje biblije.) Često ima stara, izbrisana pisava za znanost mnogo večji pomen kakor novejši, vidni tekst. S kremenčno lučjo se je posrečilo odkriti prvotno pisavo palimpsestov, ki so s tem veliko pridobili na svoji vrednosti. V ultravijoličnih žarkih se novejša pisava kaže bela, zradirani tekst pa v črnosivi barvi.

Dosedanji poskusi s kremenčno lučjo so — izvzemši one, ki služijo medicini — še dokaj mladi in jih bo treba v marsikaterem pogledu izpopolniti. A vzlic temu že danes obetajo mnogo, in tako smemo upravičeno pričakovati, da bomo v kremenčni svetiljki kmalu imeli znanstven in tehničen pripomoček izrednega pomena.

BARIKADE

Kako jih sprejmemo?

Najpravilnejši sprejem letalske trojice bi bil sledeči: Fitzmaurice se naj pokloni Al Smithu, Koehl kardinalu Mundeleinu in baron Schwäbu. Tako bo vsak našel svoj idejal v Ameriki. Ako se baron sreča s Schwabom, bo mislil, da je v Doornu.

* * *

Strašna slutnja.

Mussolini še ni ujel človeka ki je ubil 18 oseb v Milanu. Morda, morda, morda bi ga imel, če — — — nak, ne upam se zaupati! Morda, morda — — Well, kdo je ubil Matteottija?

* * *

Potres ima čudne muhe.

Brisbane pravi, da je dobro, če potres od časa do časa obišče Mehiko, ker je velika uteha za "preganjane" katoličane.

Potres večkrat obišče tudi Kalifornijo, Havaj, Japonsko, Balkan, Malo Azijo, Perzijo in Portugalsko, kjer je velika utcha za — koga?

* * *

Štrajk in štrajki.

Določevalec: Koliko časa je štrajkal?

Delavec: Tri leta.

Določevalec: Jaz pa od rojstva. — Tim Tom.

* * *

Nova akcija.

Balkanska akcija je naša edina rešitev! Balkanska akcija v Detroitu pripelje Balkan v Evropo in Slovence na Balkan! — Bratje, glejte na Balkan! Glejte na balkansko stran, nikamor drugam! — Nick Lopata.

* * *

Kaj je novega?

Kaj je novega pri Sv. Katarini?

Sv. Katarina je dobila avtomobil. Prej je imela samo en kolo, zdaj jih ima šest. — George Pr.

* * *

"Fenc" pada pod "fenc."

Iz Forest Cityja: Telegram via Žabja luža: Pri nas imamo že drugo veliko noč. Farovški fenc se nagiblje, help, help! Safety first! — Drotar.

* * *

Imperialska opereta.

(Nadaljevanje.)

Iz Imperiala: Tri zgage k nam prišle so, pa zdaj trubel delajo, juhuhu! — Relifa z besketa nismo jedli še, s krožnika pa še, juhuhu! — Dopisa v javnosti nabralo še ni, to pa lahko se še zgodi, juhuhu! — Dolga zgaga po hišah hodila je, za relif podpise iskala je, juhuhu! — Neka zgaga prišla je, ki v Vestviržiniji za basa bila je; tukaj pa ne dam se, juhuhu! — Če nimate dosti še, pa se oglasite še, juhuhu!

(Dalje prihodnjič.)

* * *

Ne bojte se. . .

Iz Bele doline: Imperialska opereta je zelo lepa, samo bojim se, da bo kratka. Ako bi se vlekla vsaj do božiča — — — Eh, bratje, če bi vas imel tukaj, vsakemu bi vam jih nametal vsaj pol ducata! — Koščeni Miha.

* * *

Novo ime.

V tikaški mizarski delavnici je bil sledeči razgovor:

— Ali veš, kdo je spurijozni A. K.?

— Ne, ali veš ti?

— Da, to je Antonij Kembelj.

— Insurgent.

R. Pustoslemšek:

Bolgarija in jugoslovanski pokret

V septembru 1904. se je vršilo v Beogradu slovesno kronanje kralja Petra. Da bi dobila ta svečanost večji sijaj, predvsem pa obeležje splošne jugoslovanske prireditve, so bili v Beograd povabljeni književniki, umetniki, novinarji in akademska omladina vseh štirih jugoslovanskih plemen. Namen teh sestankov bi naj bil, da bi se ob tej priliki posvetovali, kako bi se dali uspešno poglobiti dotlej tako rahli kulturni stiki med posameznimi jugoslovanskimi narodi. Temu vabilu so se odzvali Hrvati in Slovenci, pa tudi Bolgari. Tako je prišlo do prvega sestanka jugoslovanskih umetnikov, književnikov, novinarjev in akademikov. Prvo vlogo so v tem krogu igrali umetniki, ki so že ob kronanskih svečanostih stopili združeni pred javnost s prvo jugoslovansko izložbo in s tem pokazali, kako je treba, od teoretiziranja preiti k praktičnemu in realnemu zbliževalnemu delu na kulturnem polju. Zgledu umetnikov so sledili tudi književniki, novinarji in akademiki. Tudi ti so se sporazumeli v vseh načelnih vprašanjih ter zaključili, da prično takoj praktično uveljavljati vse one ideje, ki bi lahko čim najtesneje zbližale Jugoslovane med seboj. Prva etaja na tej poti naj bi bil kongres jugoslovanskih književnikov in novinarjev, ki bi se naj po možnosti takoj drugo leto vršil z II. umetniško razstavo v Sofiji. Z enakimi prireditvami naj bi bila nato prišla na vrsto še Zagreb in Ljubljana. Vsa posvetovanja v Beogradu so se završila v najlepši harmoniji in vse je kazalo na to, da napoči doba bratske ljubezni, sloge in medsebojnega razumevanja med Južnimi Slovani, zlasti ker je jugoslovanskim kulturnim delavcem skušala v njihovem stremljenju po odstranitvi vseh spornih točk in po medsebojnem zbližanju slediti tudi politika in diplomacija.

V tem blagodejnem ozračju je leta 1905. nastala znamenita reška resolucija, ki pomenja dogodek prvega reda v zgodovini medsebojnih odnošajev med Hrvati in Srbi. l. 1906. pa srbsko-bolgarska carinska unija, ki bi bila morda postala, ako bi je ne bila preprečila Avstro-Ogrska, vogelni kamen za zgradbo mogočne jugoslovanske države, segajoče od Jadranskega pa do Črnega in Belega (Egejskega) morja. Kakor je bila reška resolucija odločilnega pomena za odnošajo med Srbi in Hrvati, tako je bila prospektirana srbsko-bolgarska carinska zveza največje važnosti za razmerje med Srbi in Bolgari, saj predstavljata obe nekak zaključek medsebojnih borb med Srbi in Hrvati na eni in med Srbi in Bolgari na drugi strani. Razmere na slovanskem jugu v tem času so bile, skoraj bi lahko trdili, idealne. Zdelo se je, kakor da bi bili za vselej pokopani vsi medsebojni spori: krvavi srbsko - bolgarski spopad v letu 1885. je bil v pravem spoznanju, da so ga povzročile tuje sile, izročen pozabnosti, makedonsko vprašanje takrat še ni stopilo v akutni stadij, saj je bila Makedonija še trdno v turških rokah, sploh ni bilo nobene sporne stvari, ki bi mogla ogrožati poglobljenje prijateljskih, da, lahko rečemo — naravnost bratskih razmer med Bolgari in Srbi. Politični barometer je takrat napovedal za bodočnost na slovanskem jugu najlepše vreme. Tiste dni je bil v Beogradu že krepko na delu "Slovenski Jug", ki je šel že korak dalje in napisal na svoj prapor ne samo kulturno, marveč že tudi politično ujedinjenje vseh Jugoslovanov. A tudi v Bolgariji, zlasti pa v Sofiji, je bilo mnogo oduševljenih somišljenikov in oznanjevalcev idej, ki so bile porojene ali vsaj oblikovane na beograjskih sestankih. Ti so smatrali za svojo dolžnost, da izvrše nalogo, ki so jo prevzeli na zborovanjih l. 1904. v Beogradu. Sklenili so, da prirede leta 1906. kongres jugoslovanskih književnikov in novinarjev ter II. jugoslovansko umetniško razstavo v Sofiji. Na čelu te akcije je stal vseučiliški profesor Štefan Bobčev, krepko pa so ga podpirali Georgij Pečev, pokojni naš rojak profesor Anton Bezenšek, tajnik trgovske zbornice dr. Zlatarov, urednik Grigorij Nikolov, prav izdatno pa tudi takratni prosvetni minister dr. Šišmanov. In med temi sotrudniki Bobčeva ni bilo nobenega Makedonca, dasi so ti takrat igrali že velikansko vlogo v bolgarskem javnem življenju. To dejstvo je značilno, saj izpričuje, da so bili za jugoslovansko zbližanje in za slovansko vzajemnost zavzeti pač Bolgari z kraljevine same, niso pa kazali za te ideje potrebnega razumevanja številni makedonski emigranti, ki so, kakor danes tako tudi takrat, že večinoma dajali odločilno smer bolgarski politiki. Zato je prav verjetna trditev veleuglednega bolgarskega kulturnega delavca, da se je svoječasno v ožjem krogu bolgarskih patrijotov že prav resno razpravljalo vprašanje tesnega jezikovnega zbližanja, ako že ne naravnost ujedinjenja Bolgarov in Srbohrvatov, a se je morala ta ideja pokopati samo zaradi odpora, ki so ga predvsem netili makedonski emigrantski krogi.

Vodja jugoslovanskega in vobče slovanskega pokreta v Bolgariji je bil, kakor smo že omenili, profesor Stevan Bobčev. Je to eden najidealnejših sodobnih slovanskih prijateljev in delavcev, ki je vse svoje telesne in duševne moči dal v službo veliki ideji zbližanja slovanskih narodov. Da izvede nalogo, ki so jo Bolgari prevzeli na konferenci v Beogradu, se je odpravil na spomlad l. 1906. na pot v Beograd, Zagreb in Ljubljano, da osebno povabi ondotne kulturne delavce na I. kongres jugoslovanskih književnikov in novinarjev ter na II. jugoslovansko umetniško izložbo avgusta meseca v Sofiji. Njegova misija je uspela. Povabilu so se prav številno odzvali umetniki, a tudi odziv iz književniških in novinarskih vrst je bil precejšen. Razstava se je sijajno posrečila, kongres se je zaključil harmonično v popolni enodušnosti. Obe prireditvi sta bili manifestacija napredujoče jugoslovanske misli v Sofiji in v Bolgariji vobče. Prvič v povestnici so se v Bolgariji sestali zastopniki vseh štirih vej jugoslovanskega debla. Vse se je izvršilo pod najboljšimi avspicijami in zdelo se je, kakor da so padle že zadnje ovire za trajen in iskren sporazum med Bolgari in Srbi. Na banketu v Knjaževu je delegat čeških novinarjev Vaclav Klofač z zadoščenjem povdarjajoč intimno bratsko razmerje prehajajoče odnošaje med Srbi in Bolgari, v prijateljskem tonu kritiziral v Bolgariji in Srbiji vladajoči "parlamentarizem", češ, da povzroča neprestane zmede v administraciji. Izzval je s tem enodušen ogorčeni in složni odpor na srbski in bolgarski strani. Iz tega neznatnega incidenta bi se dalo celo sklepati, da je bilo takrat enotno naziranje v vseh narodnih in političnih vprašanjih pri Bolgarih in Srbih skoraj že završena stvar. Prireditve v Sofiji so se torej kontale za slovansko in jugoslovensko idejo s samimi aktivnimi postavkami.

Za Sofijo bi morala priti na vrsto Zagreb in Ljubljana. Med tem pa je na naraščajoče "panslavistično" gibanje med Južnimi Slovani postala pozorna, avstro-ogrska vlada, ki je storila vse, da zajezi ta nji tako nevarni pokret. V Zagrebu projektirani II. kongres jugoslovenskih književnikov in novinarjev se ni mogel vršiti, ker so madžarske oblasti namignile, da bi na tem kongresu ne mogle trpeti inozemskih udeležencev. Tako se je v Zagrebu mogla vršiti edino še III. jugoslovenska umetniška razstava, vršila pa se je že v znaku splošne depresije. Aneksija Bosne in Hercegovine po Avstro-Ogrski in istočasno izvršena proglasitev Bolgarske za kraljevino sta bila dogodka, ki sta znatno ohladila prijateljske odnošaje zlasti med Bolgari in Srbi. Toda ta depresija je trajala samo kratko dobo.

Vsesloveanski kongres, slovanski vsesokolski zlet in kongresa slovanskih novinarjev in jugoslovanskih zdravnikov l. 1910. so znova potisnili Sofijo v ospredje slovanskega pokreta. Bolgarska s Sofijo je tako postala nekako osrčje slovanske propagande, kamor so se navidezno stekale vse niti slovanske politike. Tega dejstva ni mogel spremeniti niti kralj Ferdinand, o katerem je bilo notorično, da je bil vse preje kakor pa prijatelj one politike, ki bi stavljala Bolgarsko v prve vrste slovanskega, zlasti pa jugoslovanskega pokreta. Ferdinand Koburžan je posvedočil svoje nasprotstvo proti taki smeri bolgarske politike s tem, da je demonstrativno zapustil svojo prestolico v trenutku, ko so v glavno mesto Bolgarske prihiteli iz vseh slovanskih zemelj najodličnejši politiki in državniki, na tisoče Sokolov in na stotine kulturnih delavcev. S to demonstracijo pa za enkrat ni mogel zajeziti naravnega razvoja dogodkov, ki so suvereno šli preko odpora carja Ferdinanda in njegove najbližje okolice.

Meseca februarja 1912. so Bolgarija, Črna gora, Grška in Srbija — navajamo države po abecednem redu — sklenile Balkansko zvezo, ki je bila sad one trezne in pametne politike, ki so jo Srbi in Bolgari vodili s precejšnjo doslednostjo že od l. 1904.

Ko je v oktobru l. 1912 Balkanska zveza, hoteč končno uveljaviti svoje cilje, napovedala Turčiji vojno ter v zmagovitnem pohodu potolkla otomansko državo, je bila Bolgarska na višku svoje slave, svoje moči in mednarodnega ugleda. Bolgarska je takrat nesporno vodila kolo med balkanskimi državami in vsa znamenja so kazala, da ji je usojena še velika in sijajna bodočnost.

Toda, ko so bili Bolgari tik pred uresničenjem svojih idealov, so se, pač največ po krivdi carja Ferdinanda in njegovih dvorjanikov, izneverili stari, v uspehih preizkušeni politiki, ki je napravila Bolgarijo slavno in močno, izdali so slovansko stvar ter se zatekli pod okrilje vekovne sovražnice Slovanov, Avstro-Ogrske. Kazen za to nepremišljeno dejanje jim je sledila za petami . . .

Pokojni Aleksander Stambolijski je skušal svojo domovino povrniti nazaj na staro pot slovanske in iskrene jugoslovenske politike. Njegov poskus je bil še preuranjen, za to je padel kot prva žrtev velike ideje on sam. No, danes je v Bolgariji na poslu na tisoče idealnih mož, ki nadaljujejo delo tam, kjer je bilo prekinjeno l. 1912. Vedno bolj se jasni obzorje tudi tam in vedno bolj se utrja prepričanje, da je bodočnost in veličina bolgarske kraljevine zasigurana samo v trezni, v prošlosti preizkušeni politiki, ki bo iskala prijateljske zaslombe predvsem v sosedni Jugoslaviji, bratske pomoči in podpore pa pri Srbih, Hrvatih in Slovencih.

Ob 50-letnici bolgarske neodvisnosti bi naj bolgarski državniki in rodoljubi poznali samo eno vodilno geslo: Nazaj k politiki iz l. 1912.!

("Ž. in S".)

RAZNO

Igrišče na Vulkanu. Na otoku Havaju imajo klub za gojenje golfa, ki zavzame med vsemi podobnimi klubi posebno mesto. To pa zaradi tega, ker si je izbral prostor za svoje igrišče na vrhu ognjenika Helemavmava, ki še vedno deluje, in sicer prav živo. Helemavmav je jako lepo ime, kakršnih najdete na Havajskem otočju še mnogo. Glavno mesto tega otočja se imenuje n. pr. Honolulu. Pa da pridemo zopet do našega kluba: Član postane lahko vsakdo, ki mu uspe, da zažene od "19. ognjeniške jame" golfovsko žogo v ognjeno žrelo Helemavmava. To mora biti precej izvežban možak, kajti že mnogo ameriških in drugih izletnikov je to poskušalo, a uspeh je dosegel komaj kakšnih sto ljudi. Med njimi paradira kot častni član sam guverner havajskih otokov.

Agitirajte za "Prosveto"!

ZDRAVSTVO

Poljudna beseda o higijeni in skrbi za zdravje.

O DEDNOSTI DUŠEVNIH BOLEZNI.

Od pridobljenih pa boluje po norišnicah in zavodih največ ljudi, vendar pa vrsta teh bolezni sama po sebi ni posebno velika, tudi če so vzroki najraznovrstnejši. Glede zdravljenja so prve neozdravljive, pač pa je gotovo, da se dado potom križanja s popolnoma zdravimi člani rodbin, v katerih ni bilo nikoli nobenih duševnih bolezni, po več rodovih njih potomci zopet ozdraviti; vendar pa bodo imeli ti potomci v sebi še skrito kal te bolezni, ki lahko pri križanju z enakimi člani enakih rodbin zopet izbruhne na dan. Ker je tako stroga kontrola mnogih rodov nazaj danes še čisto nemogoča in ker bi to bilo nedopustno eksperimentiranje z ljudmi, ki bi dalo družbi mnogo več norcev ter manjvrednih obremenjenih članov, zato se takšni duševno bolni ljudje ne smejo ženiti. Prirojene duševne bolezni so delno ozdravljive ali pa se vsaj dado zdraviti. V bistvu se kot takšne ne podedujejo na potomce, pač pa rode z enako obremenjenimi člani drugih rodbin zopet duševno bolne otroke — z čisto zdravimi člani zdravih rodbin pa imajo lahko zdrave otroke. Pridobljene duševne bolezni pa so ozdravljive, če niso možgani že toliko anatomsko spremenjeni, da njih ozdravljenje ni več mogoče do onega stanja, kakršno je bilo pred boleznijo. Te duševne bolezni pa se nikakor ne podedujejo. Vendar pa če je sila, ki je povzročila duševno bolezen, okvarila pri istem človeku tudi spočetne celice, rodi ta človek lahko tudi duševno bolne otroke.

Duševna bolezen se torej kot enaka naravnost in neposredno podeduje le, če je podlaga za to bolezen kot svojstvo postala bitni del spočetnih celic in to svojstvo zamore biti po Mendelu nadvladno ali podležno in se brez dvojbe do gotove meje pridržava Mendelovih zakonov dednosti — enako kot zdrave duševne lastnosti. To svojstvo spočetnih celic je seveda prešlo v gotovi obliki kot takšno v ustroj možganov otroka in odtod postalo bistveno v pojavljanju njegove duše.

Do tukaj bi nam bil način dedovanja duševnih bolezni v smislu drugih telesnih lastnosti razumljiv, ker se gibije v mejah zakonov prirode; kakor hitro pa začnemo govoriti o dednosti čisto duševnih svojstev, nam zmanjka tal pod nogami. Duša ne rodi duše po naših prirodnih pojmih in ne more dediti svojstev. Ta proces se vrši izven našega spoznanja in vendar se dotika nas bistveno, ker bi brez njega nas ne bilo. To vprašanje rešiti bi značilo ustvariti nov svet ali svet, ki je nam še nepoznan.

Kakor smo že rekli, je duševnih svojstev nebroj in po ustroju možganov se zamorejo z vzgojo nekatera bolj, druga manj razviti; že od prirode in po dednosti so nekatera bolj razvita, druga manj ali več okrnjena, a preveliko nesoglasje v medsebojnem ravnoteženju duševnih svojstev zamore napraviti že od začetka mladosti človeka normalnega, ki je po veličini tega nesoglasja pozneje nesposoben za samostojno gospodarsko, socijalno in duhovno življenje ter mora imeti varuha.

Duševna svojstva lahko razdelimo v glavnem v umstveno ali intelektualno sfero ter v čustveno sfero. Moralna, etična, estetična in verska čustva so najvišje razvita svojstva duše in so produkt intelektualne ter čustvene sfere skupaj; tudi volja je odvisna od obeh sfer in tvori z obema karakter človekov. Kjer so vsa umstvena svojstva popolnoma okrnjena, so tudi čustvena ne morejo udejstvovati in obratno, če so umstvena vsa dobro razvita, se navadno tudi čustvena bolj ali manj udejstvujejo in to je v mnogem odvisno od pravilne vzgoje, katera vstvarja tudi voljo in karakter. Umstvena svojstva spomina, razumevanja ali apercepcije, logike zamorejo biti v posameznih strokah znanosti in vede bolj ali manj razvita in to tako daleč, da je nekdo v eni panogi naravnost čudežni znalec, v drugi panogi pa naravnost slaboumnež. Isto tako variirajo tudi čustvena svojstva jeze, sovraštva, mržnje — ljubezni, simpatije, naklonjenosti, žalosti — veselja itd. v najrazličnejših stopnjah pri posameznih ljudeh vendar s to razliko, da so čustvena svojstva po prirodi že podležna umstvenim zavoram. Kar se dednosti tiče, se zdi, da se vladajo umstvena svojstva vsaj po veliki večini kot nadvladna, a čustvena kot podležna po Mendelovih pojmih.

Važno pri razmotrivanju našega vprašanja je tudi dejstvo, da zamore ena in ista duševna bolezen biti pri nekem podedovana, pri drugem prirojena in pri tretjem pridobljena in to odločuje v glavnem tudi uspeh njih zdravljenja. Naravnost podedovane zamorejo biti med drugimi: Idijotija, imbecilnost ali slaboumnost, moralna manjvrednost, kretinizem, myxoedem ali posledica obolenja ščitne žleze ter vse takozvane phihopatične manjvrednosti kot spolna odrodnost, bolezenska lažnjivost ter kradljivost, nadalje zamorejo biti naravnost podedovane ali pa je podedovana samo naklonjenost k njim tako, da zamorejo one pozneje vsled raznih duševnih ali tudi telesnih potresov naenkrat izbruhniti na dan in sicer: Melanholija ali bolezenska turobnost, manija ali bolezenska razdraganost, paronoja ali obumnost, epileptične in histerične blodnje mladostna bebavost ali brezumnost ter konečno blodnjava neumnost. Skoro vse te naštete bolezni zamorejo biti tudi samo prirojene poleg onih, ki izvirajo iz poškodb možganov med rojstvom. Pridobljene pa zamorejo biti vse najrazličnejše forme duševnih motenj in bolezni, ki se na zunaj kažejo kot zgoraj navedene podedovane in pridobljenje, vendar pa imajo svoje vzroke v alkoholu, morfiju, kokainu, nikotinu, sifilisu, v vnetjih možganov, v arterioskerozi, v starostni onemoglosti, v poškodbah možganov, v mrtvoudu, v pridobljeni padavici itd.

Dasi smo rekli, da se vse duševne bolezni ne dedijo, da se dado nekatere zdraviti in da se dado z mešanjem z zdravo krvjo, to je ženitvijo z zdravimi člani popolnoma zdravih rodbin od potomstva po daljši dobi izlečiti vsaj na videz, pri čemur pa svojstvo bolezni vendar ostane skrito v potomcih navzlic temu je za vsakogar, ki si vstvarja rodbino, absolutno potrebno, da si vzame v zakon duševno zdravega tovariša ali tovarišico že zaradi sreče in zadovoljnosti v rodbini bolj pa še zaradi zdravja, neoporečnosti in sreče otrok in njih vzgoje, ki je največ odvisna od staršev — v nasprotnem slučaju bi človeštvo moralo hitro in vidno duševno propadati.

Iz navedenega smo se poučili, da je v premnogih in največ slučajih nemogoče določiti, kje je meja duševne bolezni med duševnim zdravjem, da je neizmerno težko določiti, do katere meje je človek odgovoren za svoja dela in preko katere se more smatrati kot duševno bolan in neodgovoren za svoje dejanje in nehanje in to radi tega, ker v premnogih slučajih stanje duševnega zdravja nezaznavno prehaja v stanje duševne bolezni in abnormalnosti. Vsled tega je tudi čisto nemogoče potegniti točno in jasno mejo med onimi, ki se ne smejo ženiti in onimi, ki se smejo, da bi imeli duševno zdravo potomstvo. Če bi to bilo mogoče postavno točno urediti, bi se človeštvo kmalu povspelo na višjo stopnjo duševnega zdravja kot pa je danes, ko se zdi, da on duševno nazaduje, propada.

"Zdravje".

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Shipstead bo imel tekmeca pri volitvah

Njegov protikandidat je železniški premikač.

St. Paul, Minn. — Zvezni senator Henrick Shipstead bo najbrž kandidiral na glasovnici farmarske delavske stranke pri primarnih volitvah za senatorsko nominacijo. Njegov protikandidat je William Watkins. Primarne volitve se bodo vršile dne 18. junija. Shipstead je zobozdravnik, Watkins pa železniški premikač. Oba sta bila delavna v farmarski delavski stranki. O Shipsteadu pravijo, da je krenil na desno, Watkins pa na levo.

Letos je bilo večkrat slišati, da bo Shipstead kandidiral kot republikanec. O teh govoricah pravi H. G. Teigan, zastopnik tiska farmarske delavske stranke, da še misliti ni, da bi senator Shipstead kandidiral kot republikanec. Dejstvo je to, da republikanci žele iz dna srca, da Shipstead ne kandidira kot kandidat farmarske delavske stranke, kajti boje se, ako bi Shipstead kandidiral kot kandidat te stranke, tedaj bo stranka tudi zmagala, republikanska pa nima najmanjšega izgleda na zmago.

Varnost v številkah

Državni tajnik izročil korespondenco, ki jo je imel z Briandom, velesilam.

Washington, D. C. — Državni tajnik Kellogg, v dogovoru s francoskim departmentom zunanjih zadev, je izročil korespondenco, ki jo je imel z Briandom, britski, nemški, italijanski in japonski vladi. Korespondenca se je tikala dogovora o mogoči pogodbi med temi velesilami, ki bi preprečile vojne med njimi.

Ker se niso imenovane države mogle zediniti, kako bi se vojne postavno odpravile in ker so bile odločno proti razorožitvi na konferenci, ki se je pretečeni mesec vršila v Ženevi, zvračati imperialni republiki vso krivdo za nesporazum pred prag svojih prijateljic. Sovjetska Rusija ni uključena, ker jih je moskovska vlada spravila v zadrego na konferenci v Ženevi, ko je insistirala, da naj se države deloma ali popolnoma razorože. Vrhtega pa Združene države ne priznajo Sovjetske Rusije.

Kot stoje stvari danes, vsaka izmed teh šestih velesil lahko predloži drug načrt in definira, kdo je napadalec in kdo branitelj, ako se pojavi resen mednarodni konflikt. Na ta način lahko vsaka prispeva svoje ideje k brezkončni diskuziji glede zakonov proti vojni, medtem se pa vsaka oborožuje na suhem in na morju in izvaja svoje imperialistične programe.

NAPREDNE REVIJE.

"Domači prijatelj," mesečnik za zabavo in pouk. Četrta (aprilska) številka ima sledečo vsebino: Gustav Strniša: Pokora, povest. — Mirko Kunčič: Jaz ne verujem v luč, pesem. — Radivoj Rehar: Srce v dilemi, — dramska skica. — Oton Berkopec: Vstajenje, pesem. — Ivan Albreht: Dekle sanja, pesem. Marino Moreti: V Cezeni, pesem, preložil A. G. — Ph. De Segur: Nesporazum. — Jaroslav Mašek: Švejk v arsenalu. — Fran Potočnik: Šilo za ognjilo, pesem. — Mirko Kragelj: Slovo, pesem. — Obrazi iz ljubljanske drame. — Šestdesetletnica Maksima Gorkega. — Prof. S. Šantel: O harmoniji barv. — Pregled slovenske industrije in veletrgovine. — Sara Bernhart. — Slikar-grafik E. Justin. — Anekdote Heinricha Kleista. — Henri Rousseau. — Marijana Železnova-Kokalj: Sestri. — Arh. Ivan Zupan: Onim, ki hočejo ali morajo graditi lastni krov. — Šolske naloge naših otrok. — Gustav Strniša: Praznik vstajenja. — Priloga: Dr. Fr. Zbašnik: Šolnčna roža.

P. Zavališin:

Rodbinska sreča

Tajnik Ivanovskega sovjeta je vedno bolj zamišljen gledal nosečo ženo, ki mu je zabičala:

— Pusti te miali, nesramnež! Moj otrok ne bo za sramoto. Nočem, da bi ostal brez krsta kakor ščene in maček. —

— Mar bo boljše, če ga bodo vtaknili v vodo?

— Moléi bedak! Brezbožnik hoče biti, a nima nič razen slame v glavi! —

Tajnik Šerstakov je stokal in molčal. — Zakaj imajo zdaj ženske politične pravice? — je mislil. — Kaj je bilo tega treba sovjetski vladi? Pred revolucijo bi se jaz že drugače pomenil z babnico, pa še besedice ne bi zinila. Zdaj pa ne vem, kaj bo. Čemu sem se bahal v sovjetu: "Vse se bo brez popa opravilo." Zdaj imam. Vse je pripravljeno za "oktobrine": darila, svečana seja, govori. Da se ne bi rodil ta otrok! Rajše bi bil brez dece, kakor da imam tako proletarsko nezavedno ženo. —

V soboto zvečer so nujno poklicali vaško babico k Šerstakovu in se je lotila dela. Poi ure pozneje se je emeril na peči nov državljan v lesenem koritu. Srečnega očeta ni bilo doma, imel je sejo. Čim se je mati zavedla, je poklicala sestro:

— Janjuša, pojdi hitro k batjuški. Naj pride po sveti maši k nam. Denar je tu . . . pod glavo. Pazite, da moč ne bo zvedel. Med sveto mašo imajo vedno brezbožne seje, hvala Bogu.

— Kaj bi se bali, — je zamrmrala babica. — mar nismo gospodarji doma? Kratili ga bomo, pa konec! . . .

Šerstakov je prišel domov, videl sina in takoj odhitel v sovjet. Tam je z najlepšo pisavo izpolnil rojstni list, ena je bila videti utrujena, vse ji je bilo prav. Prosila je samo, naj babica nese otroka v sovjet.

Šerstakov je hodil kakor vinjen. Postrešknja v sovjetu je šepetala vsakemu članu:

— Čestitajte mu! Še je že rodil. Pa kaj mu podarite. Zvečer bo komunistični krst, brez popa. Še v mestu bodo o nas govorili, da smo napredni. —

Zvečer se je otvorila seja. Ljudje so se gnetli v sovjet. Babico z novorojenim so posadili poleg predsednika. Zraven je sijal srečni oče z masleno glavo in krivo prečko.

— Tovariši! — se je dvignil predsednik — danes imamo kot prvo točko prihod v svet otroka državljana Šerstakova. Besedo ima zastopnik komunistov, tovariš Štor.

— Tovariši! — je vzdihnil Štor, kakor da so mu cigani ukradli konja, — ne bom mnogobeseden. A moram . . .

Štor je dolgo dvigal v nebesa svečanost in je končno sunil s prstom proti novorojenčku:

— Ta državljan, ki se ga ne bo upala dotakniti umazana popova roka, naj bo nova zarja pod našim vodstvom!

— Plenice! — je zasikal predsednik, — čuješ, starka, plenice stran!

Babica je v naglici pograbila z zobmi rob odeje in jo pričela odvijati.

— Podelim v imenu komunistične stranke temu državljanju proletarsko častno ime — je drdral navdušeno Štor.

Toda nenadoma so vsi zastokali. Babica je dvignila golo telesce. Na vratu se je bliščal nov križec na sinjem traku. Dvignil se je ropot. Govornik je obstal na polovici besede.

— Kaj godrnjate, — je jezno zakričala babica.

— Krščen je! — se je razlegel odgovor.

— No pa kaj! Ali vam je žal, da nismo dali pogubiti nedolžne duše?

Oče novorojenega otroka se je dvignil, grdo zaklel in se nenadoma krčevito zjokal, kakor da bi bil sam brezpomočen otrok . . .

(Komunistična "Pravda", Moskva.)

Domači prijatelj ima tudi slike. Za Ameriko stane $1.00 na leto. Naslov: Domači prijatelj, Ljubljana, Aleksandrova cesta 7, Jugoslavia.

Alice Wright:

Angelika in gospod grof

Vse je bilo narobe v naši majhni kuhinji onega jutra. Angelika je bila v napotje kuharici, kuharica Angeliki, in seveda obema še jaz. Na mizi je ležalo kakih sedem kuharskih knjig, brez števila raznih večjih in manjših vreč, loncev, ponev, zajemalk, skratka, pravi velesejem v miniaturi. Za ta večer sva namreč povabila manjšo družbo na večerjo in kot častnega gosta poljskega plemiča, grofa Šovov-a.

To sva hotela napraviti radi tega, da bi našim prijateljem in znancem, katere sva povabila, bolj imponiralo.

Celo dopoldne smo imeli dela čez glavo. Mar mislite, da je to malenkost, kuhati iz sedmih kuharskih knjig? Proti poldnevu pa je neki sel prinesel pismo in Angelika je skoraj omedlela, ko je prečitala vsebino: "Čuj," mi je velela, "pismo je od grofa: 'Skrajno neljubo mi je, da se danes ne morem odzvati prepriječnemu vabilu, ker sem nujno zadržan po silno važnih poslih. Grof Šovov.'"

"Kaj nam je sedaj storiti," sem pripomnil, ko je Angeliki padlo pismo iz rok.

"Grofa moramo imeti pri večerji, pa naj bo, kakor hoče," je odločno odvrnila moja žena. In vi niti ne slutite, kaj se to pravi, kadar je moja Angelika odločna. "Čemu pa je posredovalnica Whitefridge? Saj vendar vsak dan oglaša v časopisju, da preskrbi vse, kar si kdo poželi, celo markije, da, tudi ženin se dobi tu na posodo. Zato mislim, da ne bo tako težko dobaviti nam navadnega grofa."

Šel sem v pritličje, kjer imajo telefon, ter poklical tvrdko Whitefridge. "Da, da, gospod," se je oglasil prijazen glas na drugem koncu zveze, "imamo ga, mladega poljskega grofa. Prav zadovoljni boste z njim. Tarifa pet funtov, kar plačate grofu po večerji. Toraj, Acacia Street št. 22. Vse v redu. Hvala!"

"To je pa res nekaj izvrstnega," sem dejal Angeliki, ko sem se vrnil, "kar enostavno ga bova družbi predstavila kot grofa Šovov-a, saj ga itak nihče ne pozna, niti midva."

Ko je odbila ura sedem, sva že čakala v obednici na goste. Angelika je imela zato priliko seveda zopet novo obleko. Gostje so počasi prihajali. Komaj četrt po sedmi uri, ko so bili že vsi gostja zbrani, je kuharica odprla vrata ter glasno naznanila: "Ekselenca, grof Šovov." Med našimi gosti je nastala nenadna zmešnjava, kajti tega vendar niso pričakovali, da se bo tudi kak grof našel na naši prireditvi. V tem pa je že vstopil elegantno opravljen, visok gospod. Okoli vratu je imel obešen visok red, ki se je v svitu luči sijajno lesketal. Z Angeliko sva se spogledala, češ, tvrdka Whitefridge se pa res razume na take stvari in zna primerno ukreniti.

"Kako se imate, grof? Veseli nas, da ste se vabilu odzvali," sem ga pozdravil ter mu segel v roko. Takoj so bili vsi gostje okoli njega ter mu stiskali roko. Taka čast, z grofom iz tuje države! Ne, tega si niso mislili.

Pazil sem na ugoden trenotek ter ga potegnil k sebi v kot, kjer sem mu zašepetal: "Bodite zelo prijazni in vljudni z vsakomur. Bolje je, da sploh ne pijete nobenega vina, še manj šampanjca. Prvič, ker vam gre lahko v glavo in potem kaj izblebetate, drugič pa, ker nimamo nič preveč takih stvari. Tudi pri piščancih bodite zmerni, ker sicer ne bo dosti za goste ostalo."

Pomenljivo me je pogledel gospod "grof", a tudi on sam trenotek se ni sposabil, pač pa ves čas spretno igral poljskega plemiča.

"Ah, vi Angleži," mi je dejal, ko se je bližal svojemu mestu pri mizi, "vi vedno hočete imeti svoje šale, vi Angleži ste čudni ljudje.

Z grozo pa sem opazil, da se je grof ves čas pridno poslu-ževal kozarca ter da si je vedno jemal največje kose na svoj krožnik. Sunil sem ga pod mizo, toda bil je preveč zatopljen v pogovore, da bi bil mogel moj migljaj s kolom opaziti. Ker le ni nič pomagalo, sem mu posebno trdo stopil na nogo, nakar je od jeze zardel ter rekel: "Nehajte že enkrat z vašim suvanjem." nato pa takoj zopet pričel razgovor z mojimi gosti. To me je pa že do skranjosti ujezilo. Gotovo mu jih povem.

Med tem časom je teta Eliza odšla ven, a ko se je vrnila, je bila vsa prestrašena in zmedena. Stopila je k Angeliki ter ji pošepetala na uho: "Zunaj je neki gospod, kateri trdi, da je grof Šovov." Seveda pa je teta Eliza šepetala tako, da jo je sleherni mogel slišati. Nastala je zmeda in razburjenje. Oči vseh so se obrnile proti vratom, med katerimi se je pojavila visoka, sloka postava v modri uniformi, okrašeni z zlatimi našivi. "Pravi grof," je vzkliknila Angelika vsa prestrašena!

Stopil je naravnost do mene ter me nagovoril: "Moj gostitelj, gospod Jezus? Jaz sem grof Šovov, kakor vam že znano."

Pravi grof Šovov se je dvignil in hotel nekaj povedati. Toda še predno je mogel kaj spregovoriti, je Angelika zapopadla celo situacijo ter mi šepnila na uho, da bo že ona vse uredila. Obrnila se je k grofu poleg sebe ter pričela z vso furijo:

"Vi nesramni goljuf. Jaz sem že takoj, ko ste prišli, slutila, da niste pravi grof, to se pravi, da sploh niste grof. Kako si drznete izsiliti vstop v mojo hišo in to na tak način? Glejte, da pravočasno izginete, še predno pošljem po policijo."

Grof ni mogel cele situacije prav tolmačiti, strmel je. Ravnotako pa je tudi strmel novodošli "grof", ker tega pač ni pričakoval, da bo tam že našel drugega grofa.

Med splošnim dirindajem je grof odšel in jaz sem imel čas, da sem se med tem lotil prišlica. "Iz vašega dopisa smo sklepali, da vas ne bo, gospod grof. In ravno radi tega je bilo temu goljufu omočano, da nas je toliko časa za nos vlekel. Oprostite, prosim vas, da ste imeli tak sprejem."

Grof je dejal, da nič ne de, spravil se je nad ostanke večerje in radovolje se je poslužil par kozarcev šampanjca. Bil je silno vljuden in naravnost očarujoč. Puščal je in pil kot za stavo, tako da je večer potekel zelo zabavno. Gostje so cel večer zatrjevali, da se jim je oni grof takoj zdel goljuf in navaden pustolovec.

Ob enajstih se je naš visoki gost poslovil, galantno poljubil damam roke in jaz sem ga spremil do vežnih vrat, kjer ga je čakal avto.

"Lahko noč, gospod grof," sem dejal, ko je vstopil v avtomobil. "zelo me je veselilo, da ste se našemu vabilu odzvali."

"Ali niste nekaj pozabili," je vprašal "grof", ko sem zaprl vrata avta, "naj so vam telefonirali, da je tarifa pet funtov."

"Pet funtov," sem zakričal, "pa menda vendar niste vi oni od — — —?"

"Whitefridges," je dokončal stavek mesto mene ter se priklonil, ko sem mu skozi okence pomolil zahtevano vsoto.

Angeliki še do danes nisem povedal, kako je bilo s celo zabavo in prosim, da ji tudi vi ne poveste.

Grofov pa ne maram več na večerjo.

Novi izum, protistrup nikotina. Kakor poročajo nemški listi, je uspelo dunajskemu kemiku Rudolfu Allertu izumiti sredstvo proti tobačnemu strupu, katero je imenoval Bonikot. Učinek tega sredstva je po zatrdilu zdravnikov velepomemben za zdravje kadilcev. Bonikot so preiskali razni državni in privatni zavodi in konstatirali, da pri kajenju uniči 63—65% strupenih zdravju škodljivih snovi, kakor nikotin, pyridin in amonijak, ne da bi to škodovalo zdravju. Bonikot je v Nemčiji in Avstriji že v prometu in pričakovati je, da pride ta prekoristni izum tudi v kratkem do nas.

H. H. Ewers:

LJUDJE IN MALIKI

Za "Prosveto" poslovenil — A. Šabec.

Uvod.

H. H. Ewers, eden najslavnejših sodobnih nemških pisateljev, je podal s sledečim opisom groznega verskega kulta na Haitskih otokih verno sliko religioznih nazorov, ki vladajo med neciviliziranimi in policivilizirani narodi sveta. V boljše razumevanje sledečega dela, je potrebno, da opozorim na nekatera dejstva.

Dejstvo je, da malikujejo vsa necivilizirana afriška plemena in policivilizirana ljudstva zapadno-indijskih otokov v svojih groznih verskih kultih ter da tekom teh svojih verskih obredov prelivajo tudi človeško kri nesrečnih žrtev, darovanih njihovim krvoločnim božanstvom! Ker so ta strašna "bogoslužja" spojena z najrazvratnejšimi orgijami poltenega sladostrastja, brezmejnega pijančevanja in živalskega užitka, zato ni čuda, da izrabijo za take svečanosti vsako priliko, ki se jim nudi. Med afriškimi rodovi se vrše naprimer take svečanosti tudi ob času pubertete ali spolne zrelosti fantov in deklet, kar je sijajno opisal neki pisatelj, senegalski zamorec (njegovega imena se več ne spominjam), ki je sedaj odvetnik v Parizu. V svojem delu "Batuala" opisuje z avtentičnim peresom slične neverjetne orgije svojih sorojakov-zamorcev, ob katerih čitanju se ježe človeku lasje na glavi. — Isto opisujejo in potrjujejo največje avtoritete na psihično-seksualnem polju zablod. — Pisatelj Ewers opisuje verski Vaudoux (vodo) kult na Haitskem otočju, katero otočje so najprej zavojevali Španci. Kot strogo katoliški narod so kajpak vsilili domačemu prebivalstvu rimsko-katoliške vero, ki jo je sicer prebivalstvo — hočeš, nočeš — sprejelo, v srcu pa ostalo to, kar je bilo prej. In ni čuda: s čim naj bi jim nadomestilo krščanstvo njihove ukoreninjene verske kulte, s katerimi so se zadovoljevali že tisoč in tisočletja? Ali ni i samo krščanstvo, kakor vsaka druga religija, enak mističen verski kult, pri katerem se daruje na neviden način telo in kri odrešenika? Kako naj zapopadejo nerazviti možgani divjaka, kakor tudi globokoumnega izobraženca ta nepojmljivi paradoks, ki mu pravijo "božja skrivnost"? Kakšen je bistven razloček med mističnim krščanskim kultom, ki je pritegnil nase preproste in neuke mase samo z veličastno mistiko: duhovniki v zlatovezenih plaščih, ki jih gleda in vidi preprosto ljudstvo skozi kopreno lepo dišečega kadila; krasna in povprečnemu človeku nerazumljiva latinščina, ta blagoglasni jezik klasične Antike; goreče sveče na oltarju, okrašenem s cvetjem in drugim nakitom, med katerim kraljujejo nepojmljiva svetotajstva, do katerih ima pristop samo "maziljenec gospodov", "čisti" mož, ki ne sme biti mož in ki se "ne sme dotekniti ženske"! . . . Vmes pa bučanje orgel: zdaj tiho in prijetno, kakor studenček žuboreče, zdaj bučno in grmeče, kakor glas razjarjenega Boga! — Čudno bi pač bilo, če bi vsa ta nepojmljiva mistika ne pustila nobenega vtisa v duši uboga trpina, ki ni imel nikoli prilike, ne zmožnosti, niti ne volje, misliti in proučevati, marveč ki je poznal in sledil samo zapovedi — veruj!

Oddaljil sem se od dejstva, na katero sem hotel opozoriti čitatelje. In to je: Kakor že omenjeno, so imeli Tahitčani ob času, ko so Španci zavojevali njih otočje, že svoj globoko ukoreninjen verski kult, kateremu se niso odpovedali, kljub temu, da so na zunaj sprejeli katoliško vero; žrtvovali in malikovali so po svoje naprej ter velikodušno uvrstili v vrste svojih božanstev tudi nekaj krščanskih svetnikov, s katerimi so jih seznanili španski katoliški misijonarji. (Takega "velikodušja" ne naletimo samo med njimi, ker nam je znano, da je tudi Mohamed dal nekaterim krščanskim svetcem odlična mesta v svojem raju, kakor Mojzesu, Jezusu, Mariji in drugim). Ko bomo torej čitali o teh poltemo-verskih blaznosti, podprtih z zgodovinskimi fakti, ne majajmo pomilovalno z glavami, temveč poglejmo samo nase in na naš lastni verski ceremonijel, pa bomo gledali na vso stvar z drugačnega vidika! — Paralele seveda ne moremo in ne smemo potegniti med seboj in Tahitčani ter afriškimi plemeni, to je res, toda pomisliti moramo, koliko tisočletij so ta plemena zaostala v civilizaciji!

Ta kratek uvod se mi je zdel potreben v boljše razumevanje nadaljevanega. —

Prevajatelj.

* * *

V svojem žepnem atlasu čitam: "Državna vera Haitskega otočja je rimsko-katoliška. Tolerirajo se pa tudi vse druge veroizpovedi." Med "drugimi veroizpovedmi" so navedeni: baptisti, metodisti, veslejanci, anglikanci, itd. O "vaudoux" ali "vodo" kultu ne ve moj atlas prav ničesar, kakor mi ničesar ne pove tudi cela vrsta drugih zemljepisnih knjig, katere sem pregledal. In kljub temu je vodo-kult če ne državna vera, pa prav gotovo ljudska vera na Haitskem otočju. Da, vse ostale veroizpovedi ne igrajo niti najmanjše vloge; resnični vpliv imata samo prostozidarstvo v "boljših" krogih in vodo-kult med preprostim ljudstvom. Sicer pa imajo haitske prostozidarske lože zelo malo sličnosti z ostalimi prostozidarskimi ložami ter niso od zadnjih niti priznane.

Preprosto ljudstvo pa se je kljub krščanstvu, kljub vsem katoliškim in protestantovskim misijonarjem že davno spet pogreznilo v afriški fetišizem. Vsi potniki in raziskovalci, ki so pisali o Haitskem otočju — Moreau St. Mery, Spencer St. John, Samuel Hazard, Tippenhauer, Texier, itd., so si edini v tem, da je vodo-kult razširjen po vsej deželi ter da mu vsako leto doprinašajo človeške žrtve. Da-li je teh žrtev res vsako leto "najmanj petnajst sto", kakor pravi Francoz Texier, ali "žrtvovanje človeških žrtev ni splošno razširjeno", kot pravi haitski pisatelj, mulat Tippenhauer, ki skuša kajpak svojo domovino kolikor mogoče oprati pred zunanjim svetom, to ne pride toliko v poštev: naj bo teh žrtev sto ali tisoč, to je vseeno! Dejstvo je, da se v tej "civilizirani krščanski državi" vsako leto pokolje in poje veliko število otrok!

Tujcu je silno težko dobiti vpogled v vodo-kult, katerega zastirajo Haitčani s koprenami neprodirnih tajen. "Boljši" Haitčan bo sprva napram tujcu sploh tajil vsak obstoj takega kulta, šele ko vidi, da tujec o celi stvari res nekaj ve, pride domačin z barvo na dan, izkuša pa seveda celo stvar omalovažiti. Za ono, kar so potniki izvedeli in opisali, se imajo zahvaliti ali slučaju, ali pa javnim sodnim obravnavam, kojih največja se je vršila leta 1864 v Port-au-Prince za časa Gefrauda, ki je bil eden onih maloštevilnih predsednikov Haitskega otočja, ki ni bil pristaš, temveč nasprotnik tega kanibalskega fetišizma. Takrat je bilo osmerim osebam — moškim in ženskam — dokazano žrtvovanje človeške žrtve — šlo je za dvanajstletno dekletce — nakar so bile obsojene na smrt ter ustreljene.

Za svoje osebne izkušnje se imam zahvaliti nekemu italijanskemu trgovcu, ki je bival dolga leta na Haitskem otočju in ki je živel v intimnih odnošajih z neko višjo svečenico tega kulta. Kar je bilo najlepše pri tem, je bilo to, da je s posredovanjem svoje črne ljubice prodal ondotnim naivnim vernikom čudotvorni napoj, katerega je sam fabriciral iz vode in soka paradižnikov.

(Dalje prihodnjič.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Jan. 31-25) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo ravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnice in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $6.00 in za pol leta pa $3.00. Člani S. N. P. J. doplačajo $4.80 na celo, za pol leta $2.40.

Za mesto Chicago in Cicero a leto $7.50, pol leta $3.75, za člane $6.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.50, za vse leto pa $9.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto $1.20.

Naročnico lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

6000 beril za 5000 slovenskih družin

Slovnica, izgovarjava, slike domačih opravil, članki o Slovencih, besednjak itd.

Angleško-slovensko berilo

Sestavil dr. Kern

Cena $3.00 s poštnino vred.

Naročite pri uprav. "Prosveta," 2657 S. Lawndale ave., Chicago, Illinois

NAZNANILO.

Društvenim tajnikom in tajnicam se tem potom naznanja, da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstoplih, črtanih in izobčenih članov naznaniti upravništvu Prosveta, da se lahko tekoče vredi imenik za pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošljete glavnemu tajniku ostanejo tam v arhivu in jih upravništvo ne dobi. Toraj je zelo važno, da vselej pošljete na nalašč zato pripravljenih listinah vse naslove upravništvu Prosveta posebej. Upravništvo uljudno spoštira, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo. Philip Godina, upravitelj.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI."

Naročajte avto-znake S. N. P. J.

Na željo več društev je gl. urad preskrbel avto-znake. To so krasno izdelane okrogloplošče tablice, z znakom S. N. P. J., in namenjene so za avtomobile članov jednote. Na društva smo razposlali podrobna pojasnila glede teh znakov, na člane pa apeliramo, da jih pridno naročajo. Naročila sprejemajo društveni tajniki.

Vincent Calakar,
predsednik SNPJ.

ČLANI IN DRUŠTVA SNPJ.

Na rokah imamo še nekaj Zapisnikov 8. Redne konvencije SNPJ in ker je sedaj pričela razprava o pravilih SNPJ za bodočo konvencijo, je zelo ugodna prilika, da si nabavite ta zapisnik. Kdor nam pošlje 15c v poštnih znamkah, mu pošljemo tozapisnik. Pišite na: Književna Matica SNPJ, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Veliki izlet v JUGOSLAVIJO

(preko Cherbourga, Francoska) na parniku

BERENGARIA (52,226 ton)

KATERI POTUJE IZ NEW YORKA

V TOREK, DNE 15. MAJA

Mogoče vas zanese viseko, da vidite staro domovino prihodnje poletje? Sedaj je čas, da se pripravite za to dolgo zaželjeno potovanje, pridružite se eni grupi vaših sorojakov, kateri bodo potovali na parniku BERENGARIA.

Gospod Vukovič iz našega Njujorškega urada bo spremljal izlet naravnost do Zagreba. Na potu bodo on pazili na vaše udobnosti in pazil bo na vaše prtljage. Pridružite se temu izletu in potujte brez vsake brige.

Za nadaljna pojasnila upraišajte vašega lokalnega agenta ali pa pišite na upravo na:

JUGOSLAV DEPARTMENT
CUNARD LINE
346 N. Michigan Ave. Chicago, Ill.

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

List Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENCI, vredno $5.00—oboje nam pošljete brez odbitka svoto $7.80.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna $2.00, ZAKON BIOGENEZIJE, vredno $1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna $1.50, skupaj vrednost $5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto $7.80.

To velja za člane S. N. P. J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo $9.00.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupne vrednosti za $2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZIJE, ali pa ZAJEDALCE in HRBTENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto $4.00. Ne člani pošljejo $4.60. Ali pa za $3.00 pošlete list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani $3.60.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime .....

Naslov .....

Država ..... **Čl. društva** .....

Pošiljam $ .....

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA V
TISKARSKO OBRT
SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA